Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
C-serie

C/2025/765

11.2.2025

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité

Professionele diensten binnen de groene transitie

(initiatiefadvies)

(C/2025/765)

Rapporteur: **Violeta JELIĆ**

Corapporteur: **Gaetano STELLA**

Adviseur	Vladimíra DRBALOVÁ (voor de rapporteur van groep I) Alessio D'AMATO (voor de corapporteur van groep III)
Besluit van de voltallige vergadering	18.1.2024
Rechtsgrond	Artikel 52, lid 2, van het reglement van orde
Bevoegde afdeling	Adviescommissie Industriële Reconversie
Goedkeuring door de afdeling	5.11.2024
Goedkeuring door de voltallige vergadering	4.12.2024
Zitting nr.	592
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	197/0/5

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) is verheugd over de toezegging van de Europese Commissie in de nieuwe politieke beleidslijnen 2024-2029 om een plan op te stellen voor duurzame welvaart en concurrentievermogen in Europa, gebaseerd op een nieuwe "Clean Industrial Deal" en een goed functionerende interne EU-markt, die essentieel zijn voor een soepele groene en digitale transitie.

1.2. Het EESC erkent de fundamentele rol die professionele diensten spelen binnen de groene transitie, een rol die impliciet is vervat in de "Clean Industrial Deal" en die zowel kansen als uitdagingen biedt, met name wat betreft de behoefte aan vaardigheden.

1.3. Het EESC roept de EU-instellingen op maatregelen te nemen om bedrijven in staat te stellen zich aan te passen aan de veranderingen die zo'n complex proces als de groene transitie met zich meebrengt, met als doel bedrijven in Europa te houden en de uitdagende duurzaamheidsdoelstellingen binnen de EU te verwezenlijken. Er moet in het bijzonder aandacht worden besteed aan familiebedrijven en micro-, kleine en middelgrote ondernemingen (mkmo's), en aan het behalen van concurrentiedoelstellingen.

1.4. Het EESC vreest dat het vergroeningsproces zal stagneren door tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden, mismatches tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden en de toenemende regelgevings-, administratieve en kostendruk, evenals door nieuwe uitdagingen als gevolg van snelle veranderingen in toeleveringsketens.

1.5. Het is zaak dat de nieuwe visie voor de Vaardigheidsunie ten uitvoer wordt gelegd. De onderwijsstelsels moeten consequent worden hervormd om de leerplannen aan te passen aan de veranderingen in de arbeidswereld, om alle relevante onderwijsprogramma's (met inbegrip van STEM-vakken) te ondersteunen, om een nieuwe strategie voor beroepsonderwijs en -opleiding uit te voeren, en om leerkrachten te ondersteunen en de coördinatie op EU-niveau te verbeteren.

1.6. De EU-instellingen en de lidstaten moeten de essentiële rol erkennen die professionele diensten – al dan niet gereguleerd – spelen in Europa's ambitie om de welvaart te herstellen. Deze ambitie moet echter in overeenstemming zijn met milieu- en duurzaamheidsdoelstellingen en de ontwikkeling van vaardigheden in synergie met economische sectoren ondersteunen, waarbij expliciet rekening moet worden gehouden met de veranderende structuren van waardeketens.

1.7. Het EESC erkent ook de noodzaak om onderwijsinitiatieven aan te moedigen, zowel op EU-niveau als op het niveau van de lidstaten. Hierbij kan worden gedacht aan specifieke financiële prikkels voor beroepsonderwijs en -opleidingen die gericht zijn op het vergroenen van professionele diensten. Of aan academische cursussen op EU-niveau om nieuwe vakmensen aan te trekken of vakmensen te trainen in duurzaamheidsdoelstellingen, of bij- en omscholingsprogramma's om zowel de aanpassing aan als de verbetering van bestaande vaardigheden en banen te bevorderen. Deze initiatieven kunnen ook nieuwe vaardigheden creëren die nuttig zijn voor de groene en de digitale transitie.

1.8. Het EESC stelt voor om gerichte beleidsmaatregelen te nemen ter ondersteuning van netwerken van professionele diensten om de operationele schaal van de desbetreffende activiteiten te verbeteren, rekening houdend met de specifieke kenmerken van elke lidstaat.

1.9. De vaardigheidskloof kan worden gedicht door bovenstaande suggesties op te volgen en gekwalificeerde vakmensen binnen Europa op te leiden, of door vakmensen van buiten de EU aan te trekken door middel van beleid en initiatieven (bijv. het "talentenpool"-initiatief, dat zou kunnen helpen om vakmensen uit derde landen aan te trekken en tegelijkertijd de markt voor professionals uit de EU te verbreden).

1.10. Het EESC benadrukt dat de rol van de sociale partners, organisaties van professionele dienstverleners en andere relevante maatschappelijke organisaties van essentieel belang is voor een succesvolle en rechtvaardige groene transitie.

1.11. Het EESC wijst ook op andere uitdagingen in de brede context van professionele dienstverlening, waaronder belemmeringen voor de erkenning van kwalificaties, die moeten worden weggenomen om de beroepsmobiliteit te bevorderen en vaardigheidskloven aan te pakken. Het pleit voor voortdurende inspanningen op dit gebied, en zal zelf vervolgadviezen uitbrengen over deze kwesties.

2. **Politieke context**

2.1. Tijdens een speciale bijeenkomst van de EU-Raad op 17-18 april 2024 hebben de EU-leiders zich verbonden tot een nieuwe deal voor het Europees concurrentievermogen, verankerd in een volledig geïntegreerde eengemaakte markt. Deze moet gericht zijn op het verstevigen van de economische, industriële, technologische en productiebasis van Europa, waardoor de economische veerkracht en industriële vernieuwing, het mondiale concurrentievermogen, het technologische leiderschap en de aantrekkelijkheid van de Unie als bedrijfslocatie worden verzekerd. Specifieke maatregelen zijn opgenomen in de nieuwe politieke beleidslijnen van de voorzitter van de Europese Commissie voor 2024-2029, terwijl de langetermijndoelstellingen van de EU duidelijk worden uiteengezet in het recente Draghi-rapport ([1]).

2.2. **De groene transitie is gaande, maar in verschillende sectoren moeten nog cruciale stappen worden gezet.** Zoals onder meer blijkt uit de statistieken over CO_2-uitstoot en materiaalefficiëntie, zijn sommige milieueffecten van Europese activiteiten in de loop der tijd inderdaad afgenomen; voor een stabiele transitie zijn echter aanvullende stappen nodig ([2]).

2.3. De belangrijkste focus moet liggen op de uitvoering van het bestaande rechtskader voor 2030 op de eenvoudigste, eerlijkste en meest kostenefficiënte manier. De aangekondigde **Clean Industrial Deal** – ondersteund door de **wetgeving inzake een versnelling van industriële decarbonisatie** om industrieën en bedrijven te ondersteunen tijdens de transitieperiode – brengt echter ook een aantal uitdagingen en kansen met zich mee.

2.4. **De industrie moet in Europa blijven** ([3]) **omdat zij de klimaatoplossingen zal leveren die Europa nodig heeft**. De EU-leiders zijn vastbesloten om samen met de belanghebbenden een doeltreffend industriebeleid ([4]) te ontwikkelen en uit te voeren dat onze industrie op concurrerende wijze koolstofvrij maakt (door administratieve en regelgevingslasten te verminderen), de concurrentievoorsprong van de Unie op het gebied van digitale en schone technologieën ontwikkelt, strategische toeleveringsketens diversifieert en veilig stelt, waardeketens herpositioneert en de technologische en industriële basis van Europa versterkt.

([1]) Draghi, M., 2024, The future of European competitiveness.
([2]) Zie de gegevens op: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi.
([3]) Antwerp Declaration signatories. Will you join us?
([4]) EUCO conclusies, 18.4.2024: https://www.consilium.europa.eu/media/m5jlwe0p/euco-conclusions-20240417-18-nl.pdf.

2.5. **De groene transitie impliceert ook sectorale veranderingen en een toenemend belang van de eco-industrie.** Er zijn aanwijzingen dat de werkgelegenheid en toegevoegde waarde in de eco-industrie sneller groeien dan de economie van de EU als geheel ([5]), waardoor de weg wordt geëffend voor nieuwe professionele diensten (bijv. groene audits).

2.6. De Europese Green Deal moet bovenal rechtvaardig zijn en rekening houden met de mogelijke risico's en kosten van de klimaat- en energietransitie. Alleen met een sterk industrieel weefsel en een versterkte en goed gestructureerde continue sociale dialoog tussen sociale partners (werkgevers en werknemers) op alle niveaus kunnen we ervoor zorgen dat de groene transitie een rechtvaardige transitie zal zijn. Het transitieproces moet organisaties en verenigingen omvatten die beroepen vertegenwoordigen die cruciaal zijn voor het bereiken van de doelstellingen van de groene en digitale transitie.

3. Weinig vooruitgang met structurele hervormingen in de dienstensector

3.1. De ongekende schok voor de economie van de EU als gevolg van de COVID-19-pandemie vereist een reactie op alle fronten om een succesvolle economische opleving te bewerkstelligen. Samen met andere maatregelen **kunnen doeltreffende en impactvolle structurele hervormingen in de dienstensector het economisch herstel stimuleren en duurzaam maken**. Diensten zijn een belangrijk onderdeel van de economie van de EU, niet alleen door hun directe bijdrage aan de toegevoegde waarde en de werkgelegenheid, maar ook door hun functie als schakels in de waardeketens en hun cruciale rol in industriële ecosystemen ([6]) en bij de ontwikkeling van innovatieve groene oplossingen.

3.2. **De Verklaring van Antwerpen** ([7]) **voor een Europese Industrial Deal geeft een nieuwe impuls aan de professionele dienstverlening**. Er is een dringende behoefte aan duidelijkheid, voorspelbaarheid en vertrouwen in Europa en zijn industriebeleid. De ondertekenaars roepen op tot **een uitgebreid actieplan om van concurrentievermogen een strategische prioriteit te maken en om de voorwaarden te scheppen voor een sterkere businesscase in Europa**.

3.3. **Professionele diensten spelen een cruciale rol in de energietransitie en de groene transitie**, omdat ze zorgen voor gespecialiseerde vaardigheden en hoge veiligheids- en kwaliteitsnormen bij de ontwikkeling en implementatie van duurzame technologieën. Hun ethische waarden en expertise en hun inzet op het gebied van voortdurende bijscholing zijn van fundamenteel belang bij het ontwerpen en bouwen van efficiënte infrastructuren met een lage impact, waardoor innovatie en integriteit in productieprocessen worden bevorderd, bedrijven (met name mkmo's) worden geholpen met de regelgevende en administratieve uitdagingen die de nieuwe definities van duurzame economische activiteiten met zich meebrengen, en bij het vaststellen van beschikbare financieringsopties voor deze activiteiten.

4. De sleutelrol van de dienstensector bij het realiseren van groene toeleveringsketens en het herpositioneren van waardeketens

4.1. In het huidige Europese economische landschap zien we belangrijke veranderingen in de dynamiek van toeleveringsketens in de productiesector. Verwacht wordt dat deze veranderingen zullen bijdragen tot een herpositionering van waardeketens en reshoring zullen aangemoedigen, zodat veel bedrijven zullen overwegen om hun productie en diensten die zij eerder naar derde landen hadden verplaatst, terug te halen. Professionele diensten ([8]) bieden bedrijven de nodige ondersteuning om deze uitdagingen aan te gaan.

4.2. **Bovendien kan de voortdurende transformatie** als gevolg van de uitdagingen van de groene transitie **met name grote gevolgen hebben voor mkmo's**, die capaciteit moeten opbouwen om groene en duurzaamheidskwesties aan te pakken en om verplichtingen na te leven die oorspronkelijk waren bedoeld voor grotere bedrijven. Door deze interactie tussen kmo's en professionals kunnen bedrijven concurrerender, innovatiever en veerkrachtiger worden. De beschikbaarheid van financieringsbronnen, financiële prikkels/subsidies, hulp bij het identificeren van potentiële markten en ondersteuning voor de ontwikkeling van nieuwe producten, diensten of processen en voor marketing of distributie zijn cruciaal voor de transitie naar een hulpbronnenefficiënte toekomst ([9]). Deze groene adviesdiensten zijn gebaseerd op professionele expertise en bieden kmo's een belangrijke markt voor nieuwe professionele diensten. Daarom moeten ze worden ontwikkeld en aangemoedigd.

([5]) 2000-2021 Eurostat gegevens: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_economy_%E2%80%93_statistics_on_employment_and_growth.
([6]) COM(2021) 385 final betreffende het opmaken van de balans en het actualiseren van de aanbevelingen voor hervorming van de reglementering van professionele dienstverlening.
([7]) Europese Industrietop, 20.2.2024: https://antwerp-declaration.eu/pdf/declaration.pdf.
([8]) Daarbij gaat het onder meer om professionele diensten in de sociaal-medische, technische en economisch-juridische sector maar ook om horizontale diensten.
([9]) Flash Eurobarometer 498, maart 2022, beschikbaar op: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2287.

4.3. Het boeken van vooruitgang in de dienstensector heeft dus ook belangrijke positieve overloopeffecten voor de industrie in de EU ([10]). Ongeveer 38 % van de totale toegevoegde waarde die besloten ligt in de vraag van de verwerkende industrie in de EU wordt gegenereerd door diensten ([11]). Deze diensten worden ook binnen en buiten de EU verhandeld ([12]), wat gevolgen kan hebben voor de werkgelegenheid en kan resulteren in banenverlies. Er moet ook rekening worden gehouden met de specifieke kenmerken van elke lidstaat, aangezien de nabijheid van professionele dienstverleners voor kleine en micro-ondernemingen een cruciale factor is bij het bepalen van de vraag. Dit maakt de behoefte aan bij- en omscholing, ook gericht op kleinere professionele dienstverleners, des te dringender.

4.4. De gegevens lijken erop te wijzen dat **professionele dienstverleners in de technische en juridisch-economische sector aanzienlijke mogelijkheden hebben om de groei en het concurrentievermogen van duurzame toeleveringsketens te verbeteren**. Dit maakt deel uit van de potentiële (immateriële) toegevoegde waarde van beroepen voor de groene transitie. De sector van de professionele diensten kan zelf ook rechtstreeks bijdragen tot een vermindering van de uitstoot. De uitstoot kan met ongeveer 10 % worden verminderd door het aantal zakenreizen te verminderen, met 30 à 40 % door hernieuwbare energie en warmte te gebruiken in kantoren; en met nog eens 15 % door te kiezen voor groenere vervoerswijzen (hernieuwbare brandstoffen, elektrische voertuigen enz.) ([13]).

5. **Vaardigheden ontwikkelen voor de groene en de digitale transitie**

5.1. De overgang naar een groene economie heeft, zoals alle ingrijpende veranderingen, een grote invloed op werkgelegenheid en vaardigheden. Deze transities creëren de noodzaak om te observeren, te anticiperen, het bewustzijn te vergroten, het trainingsaanbod aan te passen, transities te vergemakkelijken en lokaal te handelen.

5.2. Door de ambitieuze Europese milieu- en duurzaamheidsdoelstellingen zullen nieuwe beroepen ontstaan en zullen bestaande beroepen veranderen. **Dit proces zal zeker van invloed zijn op de voorwaarden voor de verdere ontwikkeling van professionele diensten**. Bij- en omscholing, een leven lang leren en zachte en multidisciplinaire vaardigheden zijn essentieel om ervoor te zorgen dat bedrijven over voldoende geschoolde arbeidskrachten beschikken om aan hun veranderende behoeften te voldoen. Er moet aandacht worden besteed aan de rollen van bestaande vakmensen en de ontwikkeling van de vereiste vaardigheden. De herziening van de Europese classificatie van beroepen, vaardigheden en competenties (ESCO) omvat 571 groene vaardigheden, transversale vaardigheden en kennisconcepten, die in overeenstemming zijn met de definitie van groene vaardigheden van het Cedefop ([14]). Er zijn gerichte inspanningen nodig om de huidige duurzaamheidseisen te laten matchen met professionele vaardigheden en beroepen, iets wat niet gemakkelijk zal zijn.

5.3. Digitalisering kan bestaande beroepsprofielen verbreden en kan de interdisciplinaire samenwerking met andere beroepen versterken. En, als de in het Manifest van Rome genoemde criteria ([15]) worden gevolgd, kan de digitalisering het ontstaan van nieuwe beroepen bevorderen in de geest van een evoluerend systeem. Bovendien zal de digitalisering de voortschrijdende commercialisering van diensten van vrije beroepen versterken en traditionele vrijeberoepsprofielen veranderen. Het belangrijkste is dat **de digitale en groene transitie kunnen worden beschouwd als een "dubbele transitie"**, in die zin dat ze hand in hand gaan en elkaar kunnen versterken.

5.4. **Door EU-middelen doeltreffender en op gecoördineerde wijze in te zetten en** op nationaal niveau **te investeren in onderwijs en vaardigheden** ([16]) (bijvoorbeeld in het kader van het **pact voor vaardigheden, academies voor de nettonultechnologie en grootschalige vaardigheidspartnerschappen**) kunnen onderwijs en opleiding beter worden afgestemd op de vraag naar vaardigheden. De rol en het imago van beroepsonderwijs en -opleiding moeten voortdurend worden versterkt om mensen al vanaf een jonge leeftijd basis-, management-, transversale en STEM-vaardigheden bij te brengen. Beroepsonderwijs en -opleiding moeten ook beter worden gepositioneerd en erkend als drijvende kracht achter productiviteit en innovatie.

([10]) COM(2021) 385 final betreffende het opmaken van de balans en het actualiseren van de aanbevelingen van 2017 voor hervorming van de reglementering van professionele dienstverlening.

([11]) WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE - Jaarverslag over de eengemaakte markt 2023: 30 jaar eengemaakte markt.

([12]) Bron voor extra-EU-handel: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_international_trade_in_other_business_services. Gegevensbron voor overwegingen over intra-EU-handel: gebaseerd op Eurostat-database over internationale handel in goederen. De categorieën in kwestie zijn: "Diensten: financiële diensten"; "Diensten: professionele en managementadviesdiensten"; "Diensten: technische, handelsgerelateerde en andere zakelijke diensten", beschikbaar op: https://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade-in-goods/database.

([13]) World Economic Forum, Net-Zero Challenge: The Supply Chain Opportunity, januari 2021, blz. 39, beschikbaar op: https://www.weforum.org/publications/net-zero-challenge-the-supply-chain-opportunity/.

([14]) Cedefop (2012), Green skills and environmental awareness in vocational education and training, Publicatiebureau, Luxemburg: https://www.cedefop.europa.eu/files/5524_en.pdf. Groene vaardigheden kunnen worden gedefinieerd als "de kennis, vaardigheden, waarden en attitudes die nodig zijn om te leven in een samenleving die de impact van menselijke activiteiten op het milieu vermindert, en om deze samenleving te ontwikkelen en te ondersteunen". Groene vaardigheden omvatten vaardigheden op het gebied van energieaudits (in de context van informatievaardigheden) en vaardigheden met betrekking tot het opleiden van personeel over recyclageprogramma's of gevaarlijk afval (in de context van communicatie, samenwerking en creativiteit). Groene kennis omvat kennis over duurzame installatiematerialen en emissienormen (in de context van engineering, fabricage en constructie). Zie (ook voor de classificatiemethode): https://esco.ec.europa.eu/nl/about-esco/publications/publication/green-skills-and-knowledge-concepts-labelling-esco.

([15]) Een nieuwe visie voor Europa: https://www.romemanifesto.eu/.

([16]) *Jaarverslag over de eengemaakte markt en het concurrentievermogen 2024*.

5.5. **Het aanmoedigen van partnerschappen kan leiden tot schaalvoordelen die het concurrentievermogen van professionele dienstverleners kunnen verbeteren**. Dit zal naar verwachting vooral relevant zijn voor contexten waarin kmo's, familiebedrijven en micro-ondernemingen actief zijn en waar de automatisering van bepaalde banen de ontwikkeling van specifieke vaardigheden kan belemmeren. Sociale partners en beroepsorganisaties (met name werkgevers) spelen een essentiële rol bij het opzetten en aanbieden van beroepsonderwijs en -opleiding. Jongeren, met name jonge vrouwen en meisjes, moeten enthousiast worden gemaakt voor STEM-loopbanen en -disciplines en ondernemerschap. In het algemeen moeten nationale beleidsmakers op alle niveaus belang hechten aan investeringen in doeltreffende loopbaanbegeleiding. Instrumenten op EU-niveau, zoals gemeenschappelijke opleidingskaders, kunnen ook zeer nuttig zijn voor bepaalde beroepen en vakgebieden, zoals engineering.

5.6. **Universitaire opleidingen die gericht zijn op het behalen van beroepskwalificaties moeten opnieuw worden gedefinieerd** om de integratie van beroepsvaardigheden en onderwijsprogramma's te bevorderen. Door vakmensen te betrekken bij het bepalen van de inhoud van opleidingen zouden de cursussen een interdisciplinair karakter krijgen en meer openstaan voor de sociale en de marktdynamiek. Daarnaast is het van essentieel belang toegepast onderzoek te bevorderen, bijvoorbeeld via industriële doctoraten, om zeer gespecialiseerde functieprofielen te creëren. Door universitaire onderwijsprogramma's in de lidstaten op elkaar af te stemmen en ze op Europees niveau te coördineren kan worden bijgedragen tot een verbetering van de kennis, het onderwijs en de kwalificaties van jonge professionals, zoals ook wordt voorgesteld in de initiatieven die de Europese Commissie in maart 2024 heeft gepresenteerd ([17]). De ontwikkeling van een Europees universitair netwerk zou in dit verband ook nuttig kunnen zijn. Bovendien moet bijzondere aandacht worden besteed – met de nadruk op gelijke kansen – aan mensen met een handicap en specifieke behoeften, zodat niemand wordt achtergelaten.

6. **Aanpak van de vaardigheidskloven**

6.1. Het opnieuw vormgeven van vaardigheden voor de groene transitie is een systemische uitdaging. De beschikbare gegevens ([18]) suggereren dat de groene transitie een aanzienlijke omscholing zal vergen, ongeacht de technologische kenmerken van de betrokken sectoren. In het algemeen houdt dit verband met de noodzaak om "groene" beroepen duidelijk te identificeren en onderwijs op verschillende niveaus aan te bieden (academisch, op de werkplek, een leven lang leren) om tekorten aan vaardigheden op te vullen en inspanningen voor schaalvergroting te vergemakkelijken, zowel aan de aanbodzijde (EU-niveau of lokale professionele partnerschappen) als aan de vraagzijde (bijv. kleine bedrijven, netwerk- of regionale partnerschappen). Voor sommige beroepen, met inbegrip van STEM-beroepen, zal de gendergelijkheidsdimensie naar verwachting bijzonder relevant zijn bij het uitstippelen van beleid. De groene transitie vraagt ook om de creatie van nieuwe beroepen (koolstofaccountants, CCUS-specialisten, klimaatjuristen, ESG-certificatie- en auditprofessionals enz.). De onderwijssector moet inspelen op de vraag naar deze nieuwe beroepen en moet worden aangemoedigd nieuwe leerplannen op te zetten of bestaande leerplannen te vernieuwen om aan deze vraag te voldoen. **In het algemeen moeten tekorten aan vaardigheden worden aangepakt door middel van specifiek ontworpen beleidsmaatregelen in plaats van brede, uniforme oplossingen**.

6.2. Europa moet aantrekkelijk zijn en openstaan voor talent en professionele dienstverleners, zowel van binnen als van buiten de EU. Het voorstel van de Commissie voor een verordening tot oprichting van een EU-talentenpool ([19]) (dat het eerste gezamenlijke IT-platform voor werkgevers en werkzoekenden uit derde landen zou worden) kan ook een goed instrument zijn om professionele dienstverleners uit derde landen aan te trekken. Om tegemoet te komen aan de toenemende vraag naar omgeschoolde werknemers en "nieuwe" vaardigheden, moet echter aandacht worden besteed aan de kwaliteit van opleiding en onderwijs en aan de herpositionering van strategische waardeketens, in overeenstemming met de groene transitie.

6.3. De huidige transitie brengt ook andere uitdagingen met zich mee, die tevens betrekking kunnen hebben op bestaande problemen in de context van de professionele dienstverlening. Daartoe behoren belemmeringen voor de erkenning van kwalificaties, die moeten worden weggenomen om de beroepsmobiliteit te bevorderen en de vaardigheidskloven aan te pakken ([20]). Dit komt aan bod in de herziening van de richtlijn betreffende de erkenning van beroepskwalificaties (2013) ([21]) en in een speciaal verslag van de Europese Rekenkamer over de erkenning van beroepskwalificaties (2024) ([22]). **Daarin worden nieuwe kwesties belicht die verder moeten worden aangepakt in het kader van de groene transitie**.

([17]) Universiteitenpakket: https://education.ec.europa.eu/news/commission-presents-a-blueprint-for-a-european-degree.
([18]) https://op.europa.eu/nl/publication-detail/-/publication/2f2543c2-c4b5-11ee-95d9-01aa75ed71a1.
([19]) Voorstel voor een verordening tot oprichting van een EU-talentenpool: https://home-affairs.ec.europa.eu/regulation-establishing-eu-talent-pool_nl.
([20]) Toespraak over de Staat van de Unie in 2022 door voorzitter van de Commissie Ursula von der Leyen.
([21]) PB L 354 van 28.12.2013, blz. 132, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=celex%3A32013L0055.
([22]) https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/SR-2024-10/SR-2024-10_NL.pdf.

7. **Verband met andere lopende adviezen**

Dit advies hangt nauw samen met advies TEN/836 over "Tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden in de sectoren vervoer, energie, infrastructuur en digitale technologie". De twee adviezen vullen elkaar aan, met name in hun gezamenlijke streven om de uitvoering van het actieplan inzake tekorten aan arbeidskrachten ([23]) te ondersteunen en om de discrepantie tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden in het kader van de dubbele transitie aan te pakken.

Brussel, 4 december 2024.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Oliver RÖPKE

([23]) Commission sets out actions to tackle labour and skills shortages - Employment, Social Affairs & Inclusion - European Commission.